

Данило ІЛЬНИЦЬКИЙ

КУЛЬТУРНА КАРТОГРАФІЯ ЖИТТЄВОГО СВІТУ БОГДАНА ІГОРЯ АНТОНИЧА: ДИТИНСТВО

Вітчизна поезії – в раннім дитинстві.

Альфредо Кардона Пен'я¹

Досліджено кореляцію між дитинством Б. І. Антонича і “дорослими” формами його реалізації. Об'єкт уваги – три пласти Антоничевого дитинства, аналіз яких здійснено за принципом дедукції: спочатку *Лемківщина*, де народився письменник, потім *родина*, в якій він виховувався, а відтак *Антонич-дитина* як майбутній поет і теоретик мистецтва. Зроблено висновок про кореляцію в дитинстві Б. І. Антонича різних начал – поганського і християнського, народного і цивілізаційного, емоційного і раціонального – у своєму синтезі ці дуальності визначали сутність творчої діяльності Б. І. Антонича та формували основоположні засади його мистецького світогляду.

Ключові слова: Б. І. Антонич, життєвий світ, дитинство, мистецький світогляд, Лемківщина, родина, самотність, дихотомність, емоцію та рацію.

У контексті дослідження естетичної теорії Богдана Ігоря Антонича спробуємо окреслити розмиті контури його інтелектуальної біографії, зробити реконструкцію життєвого світу письменника як ключ до розуміння мистецького світогляду, що як своєрідний прожектор освітлює його життя у фокусі інфраструктури мислення і формування інтелектуальних ідей.

Життєвий світ (нім. *Lebenswelt*) – центральне поняття феноменологічної філософії пізнього Е. Гуссерля, яке відтак розвинули та модифікували його учні Р. Інгарден, М. Гайдеггер, П. Рікер, М. Мерло-Понті, а також німецький філософ Ю. Габермас.

“Життєвий світ, – пише Едмунд Гуссерль, – це царина *першопочаткових очевидностей*. Те, що дане як очевидне, ми пізнаємо в досвіді як «воно саме» в безпосередній присутності [Präsens] або ж як пригадане воно саме – залежно від того, чи йдеться про сприйняття, чи про спогад [курсив мій – Д. І.]”².

Як же ж спроекувати життєвий світ на літературу і як ця категорія стосується літературознавства? Майже без змін можемо застосувати опорні пункти цитованого твердження до мистецького контексту: феноменологія передбачає безпосереднє вивчення митця/твору у *всіх* виявах та аналіз окремих мистецьких

¹ Кардона Пен'я А. Отчизна поэзии / Альфредо Кардона Пен'я // Поэзия Латинской Америки / [вступ. ст. В. Столбова; составл.: В. Столбова, Е. Рязовой, М. Ваксмахера]. – Москва: Художественная литература, 1975. – С. 289.

² Гуссерль Э. Кризис европейских наук и трансцендентальная феноменология / Эдмунд Гуссерль; пер. с нем. Д. Складнева. – Санкт-Петербург: Владимир Даль, 2004. – С. 175.

особистостей/явищ у зв'язку з цілісним хронотопом їхнього існування, врешті, за словами М. Зубрицької, “феноменологія розглядає літературу в якнайширшій перспективі життєвого світу людини та її досвіду”³.

Проте повернімося до Е. Гуссерля. “... важливе завдання наукового розкриття життєвого світу, – писав він, – змусити брати до уваги споконвічне право цих очевидностей, а саме їх достоїнство в обґрунтуванні пізнання порівняно з достоїнством об'єктивно-логічних очевидностей. ... Тут шлях іде від об'єктивно-логічної очевидності назад до праочевидності, в якій завжди наперед даний життєвий світ”⁴.

Літературознавча, зрештою й мистецтвознавча, проєкція гуссерлівського життєвого світу, хоч і не висловлена безпосередньо, та закладена поміж рядків його праці, зокрема й цитованого фрагмента. Е. Гуссерль говорить про праочевидність, вказуючи напрям актуалізації життєвого світу – *назад* до праочевидності, до напередданості. Власне, література як об'єкт дослідження до цього добре надається, адже її сутність, як і сутність інших видів мистецтва, – це якраз пошук праочевидності через постійне повернення до неї.

Отже, гуссерлівська *напередданість* – це центр, осердя концепції життєвого світу, яка при дослідженні мистецького продукту спонукає шукати його *витоків*. Проте важливо не лише їх встановлювати чи на них вказувати, а постійно корелювати початок із кінцем, тобто пов'язувати зародження з шляхом розвитку і результатом реалізації художнього твору чи наукової праці. Цю тріаду (зародження–розвиток–реалізація) як елементи життєвого світу феноменологія пропонує шукати у *приватній топології* митця чи інтелектуала. І незалежно від того, чи це художня творчість, а чи інтелектуальна діяльність, тут неодмінно фігурує проблема *пам'яті*, кореляції минулого і майбутнього, а точніше – постійної актуалізації минулого, яке не відпускає та визначає, а інколи й диктує формозмістову сутність цих діяльностей.

Реперними точками життєвого світу Б. І. Антонича вважаємо три стадії його приватної топології, а саме: *дитинство*, *гімназія* та *університет*. Атмосфера малої батьківщини, родинне середовище, навчання в гімназії та університеті, впливи, яких довелося зазнати, життєві стежки, якими довелося йти, і люди, які траплялися на цих стежках, по-різному сприяли формуванню й розвитку Антоничевого світогляду, утворюючи *культурну картографію* його життєвого світу, яка накреслює генезу майбутніх теоретико-літературних, мистецтвознавчих, естетичних концепцій і визначає чинники, які так чи так впливали на їх формулювання.

* * *

Розглядаючи біографію письменника, традиційно апелюють до слів Йоганна Вольфганга Гете про те, що, мовляв, хто хоче пізнати поета, мусить побувати в його рідному краю (*Wer den Dichter will verstehen / Muss in Dichters Lande gehen*). Ця здавна відома формула вже стала заяложеною, при цьому, щоправда, не втративши своєї актуальності і влучності. “Життя дитинства сповнене чудес і відкриттів, – стверджує маляр Данило Лідер. – Відкриття, здійснені біля витоків свідомості, інколи настільки ґрунтовні, що живлять нашу уяву все життя”⁵. І справді, дитинство

³ Зубрицька М. Homo legens: читання як соціокультурний феномен / М. Зубрицька. – Львів: Літопис, 2004. – С. 69.

⁴ Гуссерль Э. Кризис европейских наук ... – С. 175–176.

⁵ Лідер Д. Шекспір. Міражі / Д. Лідер; пер. з рос. М. Габрузюк // Просценіум. – 2004. – № 1–2. – С. 55.

як основа творчості, як джерело онірично-підсвідомих спогадів, які відтак є чи не найбільшим конденсатом натхнення – це частий предмет розповідей і зізнань різних митців, відтак поширена тема в дослідженнях про творчих особистостей.

Дитинство Б. І. Антонича – це час, який відіграв особливу роль у становленні його як творчої особистості. Важливим, проте, воно є не лише для спостереження і з'ясування його письменницьких витоків (це окремий, дуже важливий предмет аналізу), але й для дослідження *інтелектуальної біографії*. Адже Антонич-письменник та Антонич-інтелектуал нерозривно пов'язані між собою – це взаємодоповнювані та взаємовпливаючі іпостасі.

З одного боку, чинником формування Б. І. Антонича була *Лемківщина* – мала батьківщина, місце першого знайомства зі світом, ландшафт першопочатку. З другого же боку, таким чинником була *родина* – на генетичному рівні та рівні середовища, яке впливало на розвиток і волею тих чи тих обставин визначало обличчя *Антонича-дитини* та його сутність як прообразу майбутнього письменника і літературознавця.

Лемківщина

*Відвічне небо і безкрає,
відвічна лемківська нужда.
В таємних кручах давня Лада
ворожить хлопцям молодим.
В церквах горить Христовий ладан
і куриться молитви дим.*

Б. І. Антонич,
“Елегія про співучі двері”

Б. І. Антонич народився 5 жовтня 1909 р. у с. Новиця Горлицького повіту на Лемківщині, найбільш західній за своїм географічним розташуванням українській етнографічній землі. Лемківщина, територіально розташована на польській і словацькій територіях, за етнічним наповненням була здебільшого українською. За висновками дослідження Ігоря Калинця, до 1947 р. “Горлицький повіт, де народився Б. І. Антонич, входив у суцільну українську смугу населення”⁶. Рідна Антоничеві частина Лемківщини – т. зв. галицька або ж східна – тепер входить до складу Польщі. У процесі “добровільного” переселення українців Польщі в 1945 р. й операції “Вісла” 1946–1947 рр. лемків роз'їхали, виселивши на територію УРСР не цілісно, а розкидавши по областях. Тож у зв'язку з військово-політичними, а відтак і духовними катаклізмами ХХ ст. лемки, не маючи власної території, сьогодні є “мертвою” українською етнографічною групою. Та в часи Антоничевого дитинства і пізніше, в міжвоєнний період, “Лемківщина була ще конкретною реальністю – історичною, етнічною, культурною”⁷.

⁶ *Калинець І.* Знане і незнане про Антонича: матеріали до біографії Богдана Ігоря Антонича / І. Калинець. – 2-ге вид., виправ. і доп. – Львів: Друкарські куншти, 2011. – С. 10.

⁷ *Ільницький М.* Четвертий перстень / М. Ільницький // *Весни розспіваної князь: слово про Антонича: статті; есе; спогади; листи; поезії* / [упоряд.: М. Ільницький, Р. Лубківський; передм. Л. Новиченка]. – Львів: Каменяр, 1989. – С. 122.

“Лемки більш, ніж інші українські групи, – як зазначає В. Кубійович в «Енциклопедії українознавства», – прив’язані до своїх гір, традиційних форм життя і церкви та відпорні на зовнішні впливи; це зберегло їх перед денационалізацією і витворило притаманний їм консерватизм”⁸. Виникає питання: чи риси Антонича-людини, а відтак Антонича-митця – саме в його “лемківських” витоках? Адже таку характеристику можемо спроектувати на індивідуалізм Антонича: він не був апологетичним членом якогось літературно-ідеологічного угруповання і тим більше якоїсь суспільно-політичної організації, послідовно вибудовував *власні* погляди на ті чи ті естетичні проблеми, джерело творчості шукав, за формулою Валерія Шевчука, тікаючи “не від себе, а в себе” [курсив мій – Д. І.]⁹, тобто ґрунтуючись передусім на закладеному природою і дитячими враженнями. Відтак у своїх теоретико-літературних поглядах немалу увагу присвятив категорії *національного* в мистецтві й наголошував на тому, що його творять передусім одиниці (стаття “Національне мистецтво”).

“Порівняно з іншими групами, – читаємо далі в «Енциклопедії українознавства», – лемки виявляють більшу племінну солідарність, навіть тоді, коли живуть в діаспорі”¹⁰. З відомих нам біографічних даних Антонича знаємо, що з лемками він спеціально не гуртувався, бо, переїхавши до Львова і ставши студентом Університету Яна Казимира, Лемківщину залишив. Свою належність і вірність письменник виявляв на рівні чинників, в нього закладених і якими він вирізнявся, тобто творчих. Богдан Ігор Антонич, за словами вченого Миколи Неврлого, “не тільки великий талановитий поет, але й найвірніший і найглибший виразник складної лемківської душі, де ще дотлівав погансько-слов’янський світогляд”¹¹. Проте належність до етнографічної групи лемків переросла в Антонича в національну самоідентифікацію як українця – це безпосередньо виявлялося в його поведінці, світогляді та літературній діяльності. Як писав Святослав Гординський, “було б помилкою обмежувати Антонича до ролі тільки лемківського співця, – його поезія є явищем всеукраїнським і самим цим фактом Лемківщина, його вужча батьківщина, стала об’єктом загально-українського зацікавлення”¹². Чому ж вона стала об’єктом такого зацікавлення? Окрім естетичних вартостей творчого доробку Б. І. Антонича, важливою є проблема мови й ідентичності. Для письменницької реалізації він обрав українську літературну мову, а не лемківський діалект, ставлячи цим чіткі пріоритети щодо утвердження та розвитку своєї ідентичності і своїм прикладом, окрім всього іншого, творячи соборну українську літературу.

Лемки, як і інші українські етнографічні групи, що живуть у гірській місцевості (гуцули та бойки), славляться своєрідним, оригінальним підходом до облаштування побуту, а також талановитими зразками в різних видах народного мистецтва. Рідна Антоничева Новиця, як стверджує історик Лемківщини Юліян Тарнович, була “головним осередком дрібного деревного промислу... Тут роблять при допоміж

⁸ Кубійович В. Лемки / В. Кубійович // Енциклопедія українознавства: словникова частина: в 11 т. Перевидання в Україні. – Львів, 1994. – Т. 4. – С. 1278.

⁹ Шевчук В. На березі часу. Мій Київ. Входи: автобіографічна оповідь-есе / В. Шевчук. – Київ: Темпора, 2002. – С. 96.

¹⁰ Кубійович В. Лемки... – С. 1279.

¹¹ Неврлий М. Відчув його геніальність / М. Неврлий // Крилатий вітер: Богдан-Ігор Антонич і Словаччина / [упоряд. М. Бобак]. – Пряшів: Союз русинів-українців Словацької республіки, 2009. – С. 9.

¹² Гординський С. Богдан Ігор Антонич: його життя і творчість / С. Гординський // Антонич Б. І. Зібрані твори. – Нью-Йорк; Вінніпег: Слово, 1967. – С. 12.

простих, ручних токарів і викривлених ножики дерев'яні ложки, пуделка, коробочки – «ящики» – і дитячі забавки»¹³. І. Калинець припускає, що «напевне Богдан Ігор дитям забавлявся такими іграшками»¹⁴. Загалом же горяни відзначаються тим, що мистецтво супроводжує їх на всіх рівнях – воно починається від одягу й килимів і закінчується церковними розписами. Навіть речі, які використовують у побуті (миски, ложки, горщики тощо), цікаві не лише як етнологічні джерела, але й тим, що розмальовані, орнаментовані й прикрашені, отож стають повноцінними мистецькими творами. Чи не найвідоміший вияв мистецтва лемків – їхня усна народна творчість, зокрема пісні. Сучасний український поет Василь Герасим'юк, за своїм етнографічним походженням гуцул, визнає, що «лемки мають пісню. Що би хто не говорив. Безперечно, музика гуцульська найкраща, але пісня гуцульська – то нуль у порівнянні з лемківською... Пісня є тільки лемківська... Кращої пісні, як лемківська, нема, то однозначно»¹⁵. Лемківські пісні чи не єдиний вияв народної творчості цієї етнографічної групи, який виходить далеко за регіональні межі та широко застосований і присутній як невід'ємний елемент у загальноукраїнській духовній культурі.

З іншими гірськими етнографічними групами лемків поєднує певна замкнутість, закритість, небажання висловлювати, проговорювати свої думки чи дії на відміну, наприклад, від відкритості слобожан. Такий тип людини радше виражає себе в мистецтві чи, загальніше, в дії, ніж у слові. Самозаглиблений, маломовний, а навіть і мовчазний горянин схильний не так до побутових розмов, як до мистецтва, яке є для нього певною трансформацією свого характеру.

Такий замкнутий, самозаглиблений, т. зв. «гірський» характер Б. І. Антонича можемо простежити і відчитати в характеристиках його сучасників. Зокрема в одному зі спогадів про письменника О. Олійник пише, що він як людина був скромним, «звичайни[м], прости[м], аж ніяки[м] назверх»¹⁶ і, «щоб не потрапити під колеса авт, увесь час ішов хідником попід самими мурами»¹⁷. Водночас, як наголошує авторка спогаду, він був «великий душею»¹⁸, «закоханий у красу, в поезію, в життя»¹⁹.

Промовиста в цьому контексті і концепція В. Ласовського про «два обличчя Антонича», висловлена в однойменному спогаді про свого колегу. Автор «основною рисою постаті поета» називає «дуалізм [його] обличчя», говорячи про те, що, з одного боку, Антонич був «надхнений поет, повен розмаху, жадоби пізнання, жадоби вияву»²⁰, «вічний у своїй поезії»²¹, а з другого боку, «Антонич – буденна людина був... пересічною індивідуальністю»²², в якій «чулося злякану й зняковілу за кожним своїм словом людину, переполохану неприродним звуком власного голосу»²³.

¹³ *Тарнович Ю.* Ілюстрована історія Лемківщини (3 карти й 100 ілюстрацій) / Ю. Тарнович. – Нью-Йорк: В-во «Культура», 1964. – С. 43. – (Бібліотека Лемківщини; Ч. 1).

¹⁴ *Калинець І.* Знане і незнане про Антонича... – С. 17.

¹⁵ *Інший формат:* Василь Герасим'юк / [упоряд. Т. Прохасько]. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2004. – С. 11.

¹⁶ *Олійник О.* Надгробок на могилі щастя: біографія / О. Олійник // Ми. – 1939. – Кн. 3. – С. 16.

¹⁷ Там само.

¹⁸ Там само. – С. 16.

¹⁹ Там само. – С. 17.

²⁰ *Ласовський В.* Два обличчя Антонича / В. Ласовський // Ми. – 1939. – Кн. 3. – С. 24.

²¹ Там само. – С. 26.

²² Там само. – С. 25.

²³ Там само.

Отож, є певні підстави говорити про “лемківську” генеалогію таких рис Антонича-людини, а відтак Антонича-митця та інтелектуала, як відстороненість від активного суспільно-політичного і громадського життя, обстоювання своєї мистецької незалежності та свободи творчої особистості, потяг до мистецтва як до головного способу самовираження і самоідентифікації, попри толерантність та “м’якість”, впевненість у своїх поглядах й небажання відходити від них. Проте, з іншого боку, Б. І. Антонич піднявся над регіональною “замкнутістю” лемків, їхнім бажанням зберігати свою духовну автономність, яке історично склалося внаслідок територіальної віддаленості, відокремленості щодо інших етнографічних груп України. Б. І. Антонич не обмежився Лемківщиною, через вужчий її контекст він увійшов до ширшого загальноукраїнського, відтак заактуалізувавши і розширивши *лемківський* елемент у своїй національній культурі, попередньо увівши *лемківську* поетичну стихію до львівського тексту.

Родина

*Лиш ти однакове й незмінне,
далеке лемківське село...
З села такого вийшов я,
життя звеличник – верховинець.
З людей, що щирі та звичайні
приймали смирно долі пай
і поклонялись неба тайні
під знаком співного серпа.*

Б. І. Антонич,
“Елегія про співучі двері”.

Коли дізнаємося про родину Б. І. Антонича, його генеалогію, а саме зі спогадів та недавніх біографічних досліджень, зокрема книги І. Калинця “Знане і незнане про Антонича: матеріали до біографії Богдана Ігоря Антонича” (2010; 2-ге вид. 2011), то розуміємо, що творчі потенції, духовний світогляд і наукове мислення в письменника й літературознавця генетично обумовлені. Тож, безперечно, він мав певну основу для вияву творчих здібностей та формування власних поглядів на сутність мистецтва і його місця в загальносуспільному та індивідуально-психологічному контекстах.

По обох родинних лініях – і батька, і матері – в Антоничевому роду були представники духовенства, тобто священники. Мати Богдана Ігоря, Ольга Антонич (з дому Волошинович), походила з давнього священничого роду. Священиком був і її батько, Микола Волошинович. Про нього пише двоюрідна сестра Богдана Ігоря Антонича Тетяна Волошинович у спогаді “Гнані недолею”: “Була це дуже освічена людина. Він закінчив у Відні хімічний вищий учбовий заклад, а одночасно і греко-католицьку семінарію. Після закінчення студій спочатку був доцентом хімічного вищого учбового закладу у Львові, але внаслідок поранення очей під час хімічних дослідів залишив педагогічну діяльність, а після висвячення став священником у Липовці. Будучи дуже вдумливою людиною, він займався не лише виконанням своїх службових обов’язків, але й дослідженням історії населення Лемківщини,

Буковини та Галичини, а також родоводом своєї сім'ї... Традиції духовної служби в їх роді збереглися аж до початку ХХ століття, і якраз мій дід Микола Волошинович був останнім священиком у роді"²⁴.

Микола Волошинович мав трьох дітей: Олександра, Ольгу (матір Богдана Ігоря) і Володимира. Як свідчить Анна Кужельова-Невбаєрова: "В. Волошинович був високим урядником Головної пошти у Львові, вельми поважним"²⁵. Власне в його помешканні на вул. Городоцькій Б. І. Антонич жив від часу приїзду до Львова і вступу до Університету Яна Казимира в 1928 р. і аж до смерті в 1937 р. Другий дядько Антонича – Олександр Волошинович – вів активну суспільно-політичну та національно-патріотичну діяльність. Він навчався в Сяноцькій гімназії, а відтак "на юридичному факультеті Львівського університету. Було це у бурхливі роки на початку ХХ століття. Молодий і національно орієнтований, він брав участь у дебатних гуртках, особливо навколо поета Івана Франка"²⁶. Його не оминула типова доля політичного активіста: після того, як у 1905 р. він "активно допомагав втікачам-революціонерам з царської Росії"²⁷, на початку Першої світової війни його "без суду інтернували на два роки в концентраційний табір у Талергофі біля Граца"²⁸. Свою діяльність він продовжував і по закінченні війни, зокрема у справі вирішення територіально-адміністративної долі Лемківщини. "Про майбутнє долі Лемківщини, – пише дочка Олександра Волошиновича Тетяна, – намагались вирішити самі її жителі на великому сеймі у Сяноці, де постановили направити своїх трьох представників на Паризьку мирну конференцію 1919 року з вимогою приєднати Лемківщину до новоствореної Чехословацької республіки. У складі делегації... був мій батько. ... Як відомо, на Паризькій конференції вирішили інакше – ... Лемківщину було приєднано до Польщі, а частину Тешинщини – до Чехословаччини"²⁹. У зв'язку з цими подіями О. Волошинович як їх учасник зазнав політичних репресій з боку новоствореної Польської держави, тож мусив виїхати до Чехословаччини. Сам він згадує, що "режим Пілсудського вироком військового суду в Кракові заочно засудив мене на смерть"³⁰, і "цю кару, – за словами Т. Волошинович, – було скасовано аж у 1936 році"³¹.

Олександр Волошинович, очевидно, був причетний до знайомства своєї сестри Ольги з майбутнім чоловіком, Василем Антоничем, адже вони – Олександр і Василь – разом вчилися в Сяноцькій гімназії. "Після матури ми розійшлися, – згадує О. Волошинович, – я подався вивчати право у Львівському університеті, а Василь Антонич – теологію у Львові, згодом у Перемишлі. Закінчивши теологію, оженився, а після висвячення на священика служив у Новиці Горлицького повіту. Своє справжнє прізвище Кіт змінив, оскільки згідно тодішніх звичаїв не було

²⁴ *Волошинович Т.* Гнані недолею / Т. Волошинович // Крилатий вітер: Богдан-Ігор Антонич і Словаччина. – Пряшів, 2009. – С. 93.

²⁵ *Кужельова-Невбаєрова А.* Жменька згадок / А. Кужельова-Невбаєрова // Весни розспіваної князь: слово про Антонича. – Львів, 1989. – С. 354–355.

²⁶ *Волошинович Т.* Гнані недолею... – С. 94.

²⁷ Там само.

²⁸ Там само.

²⁹ Там само. – С. 95.

³⁰ *Волошинович О.* Спомин про мого племінника та його родичів / О. Волошинович // Весни розспіваної князь: слово про Антонича. – Львів, 1989. – С. 320.

³¹ *Волошинович Т.* Гнані недолею... – С. 95.

воно достатньо поважним для сільського священика”³². Упродовж свого служіння о. Василь Антонич спершу як асистент, а відтак як адміністратор і парох змінив низку сіл. Серед них: Нижанковичі, Топільниця, Новиця, Павлокома, Мацина Велика, Липовець, Ясель, Волиця³³. Від 1927 р. аж до смерті в 1947 р. о. Василь Антонич служив у с. Борятин (тепер – Мостиського р-ну Львівської обл.). Батько майбутнього письменника, на відміну від родини своєї дружини, не мав священників-предків. Єдиний виняток – його племінник, син старшого брата Івана, а відтак двоюрідний брат Богдана Ігоря – Андрій Кот, який “навчався у Сяноцькій гімназії, згодом у Відні, ... вступив у чин оо. Василіян, прийняв ім’я Атаназій”³⁴. За спогадами одного з нащадків родини Котів Андрія Туркота, о. Андрій Кот вів активну релігійно-просвітницьку діяльність, а в 1947 р. був “ув’язнений, бо не прийняв православ’я... Написав історію УГКЦ на Лемківщині, але рукопис загублено в якомусь видавництві у Польщі”³⁵. Мемуарист називає його “людин[ою] високої моралі, честі, людин[ою] безкорисливо[ою], високоосвічено[ю], зі знанням декількох іноземних мов, яка все своє життя віддала служінню Богів”³⁶.

Що ж до о. Василя Антонича, то він був патріотом й активним організатором господарського та суспільно-культурного життя на своїх парафіях, відзначався організаційними здібностями. “Можливо, ще в польській гімназії, – припускає І. Калинець, – селянський син Василь Кот отримав підстави національного усвідомлення, але, без сумніву, Львів і Перемишль на початку ХХ ст. укріпили його патріотичні стремління”³⁷. Загалом же він “як українець виділявся на фоні у значній мірі москвофільського лемківського духівництва. Безперечно, що такий батько мав вплив на формування українськості свого сина”³⁸.

Найдовше батько Б. І. Антонича душпастирював у Борятині, тож цілком зрозуміло, що саме тут показав себе найбільше: за спогадами жителів села, “не було б отця Антонича – не було б Борятини”³⁹. Саме про “борятинське” життя Антоничів збереглася низка відомостей, на підставі яких можна реконструювати атмосферу цієї родини, її спосіб життя, цінності, які вона культивувала у спілкуванні з людьми та безпосередньому чи опосередкованому вихованні й формуванні сина.

Отець Василь Антонич організував у Борятині велике господарство і касу взаємодопомоги. “На доходи, які мала каса, – стверджує дослідниця Ольга Дядинчук, – вирішив розпочати будівництво нової мурованої церкви на місці старої дерев’яної”⁴⁰. Відтак організував будівництво школи, а також крамниці, в якій пізніше розмістилася початкова школа. Намір збудувати ще й будинок “Просвіти” закінчився невдачею у зв’язку із заборонаю польської влади. Та господарська і будівнича діяльність о. Антонича була тільки першим, матеріальним ривнем його

³² *Волишинович О.* Спомин про мого племінника ... – С. 319.

³³ *Калинець І.* Знане і незнане про Антонича... – С. 20.

³⁴ Там само. – С. 12.

³⁵ Там само. – С. 13.

³⁶ Там само.

³⁷ Там само. – С. 16.

³⁸ Там само.

³⁹ *Дядинчук О.* Антоничі в Борятині / О. Дядинчук // *Калинець І.* Знане і незнане про Антонича... – С. 101.

⁴⁰ Там само. – С. 103

діяльності. Крім цього, “отець Василь, – продовжує О. Дядинчук, ґрунтуючись на спогадах борятинців, – був активним громадським діячем на селі, організовував свята, вшанування роковин Т. Шевченка, дбав про освіту для молоді, наполягав, щоб здібніші продовжували навчання, допомагав матеріально”⁴¹. Сучасниця о. Антонича Євгенія Віняр вказує на важливу деталь: “А ще – знав багато мов, ... як починав говорити, то я трималася в тата за руку”⁴². Ці характеристики, безперечно, свідчать про прогресивність та відкритість о. Антонича і є свідченням національної та просвітницької ролі Церкви і важливої функції священика, який був не лише душпастирем, проповідником Євангелія, але авторитетною і чи не головною постаттю в селі.

Варто відзначити, що мати Б. І. Антонича, яка ніде не працювала, бо вела традиційний для дружини священика – імісті – спосіб життя, консолідувалася з чоловіком в активній і прогресивній душпастирській діяльності. Ольга Кот, племінниця о. Василя, згадує, що “імість після домашніх робіт ще під вечір влаштувала пробіжки по околиці села Чертіж... Пробіжки відбувала при участі всіх бажаючих дітей у сім’ї та сусідів”⁴³.

Ольга Олійник писала, що Антоничеві “батьки були добрими і чесними людьми. Жили погідно. Правдивим щастям для них був єдиний син. Нічого дивного, що для свого одинака хотіли запевнити якнайкращу майбутність”⁴⁴. Якою мала бути, на думку батьків майбутнього письменника, ця майбутність? Його дядько Олександр Волошинович стверджує, що “хоча [Б. І. Антонич] був вихований у священицькій сім’ї і його батьки хотіли, щоб їх одинак ішов батьковими слідами”, він “категорично не згодився з цим і вивчав філософію. Ближчі спонуки, що вели до цього рішення, мені не відомі”⁴⁵. І справді, пізніше Б. І. Антонич стане студентом гуманітарного (раніше – філософського) факультету Університету Яна Казимира у Львові, вивчатиме полоністику і відтак здобуде звання магістра філософії. Що ж до потенційного Антоничевого священства, то спогад О. Волошиновича на сьогодні є чи не єдиним про це свідченням. Проте батьки Б. І. Антонича зважилися на порушення неписаних правил щодо традиційного шляху сина священика і підтримували вибір свого одинака, завжди допомагали ї, врешті, гордилися ним. Зокрема промовистим є лист о. Василя Антонича, в якому він настановляє сина щодо належної організації педагогічної практики – обов’язкового елемента навчальної програми студентів Львівського університету і виявляє готовність всіляко допомогти: “Поговори в цей справі з проф. Рудницьким або з Ісаєвом та проси їх щоби вистарали щось у Дирекції гімназ[іі] – через котру мігбись податись... Проси п. Рудницького, а я пізнійше приїду”⁴⁶. Хоча освіта була прерогативою батька Б. І. Антонича, а мати піклувалася більше про земне щастя сина, сімейне й побутове облаштування його життя, все-таки вона раділа його досягненням, зокрема в листі до брата Олександра писала: “Богдан вже кінчить слявістику, надзвичайно здібний,

⁴¹ Дядинчук О. Антоничі в Борятині... – С. 104.

⁴² Там само. – С. 102.

⁴³ Калінець І. Знане і незнане про Антонича... – С. 21.

⁴⁴ Олійник (Ксенжопольська) О. Забутий поет Лемківщини / О. Олійник (Ксенжопольська) // Весни розспіваної князь: слово про Антонича. – Львів, 1989. – С. 357–358.

⁴⁵ Волошинович О. Спомин про мого племінника... – С. 321.

⁴⁶ Листи до Б. І. Антонича: від отця Василя Антонича // Антонич Б. І. Вибрані твори / [упоряд. Д. Ільницький]. – Київ: Смолоскип, 2012. – С. 635.

ціле гімназію відличний, а так само на університеті після виречення професорів найздібніший на університеті...⁴⁷. Коли Б. І. Антонич після навчання в університеті жив і працював у Львові, то часто приїжджав до Борятину, де батьківська плебанія стала бажаною територією творчої праці.

Втім, те, що Б. І. Антонич народився і виховувався у священничій родині, не могло не позначитися на основоположній позиції його світогляду, так чи так вплинути на сутність його творчості. Крім цього, важливим чинником є не лише атмосфера священничої родини як такої, але й вплив конкретної постаті – батька. Саме завдяки харизматичному батькові Б. І. Антонич одержав основи не тільки духовного, але й *національного* виховання.

Отож, Б. І. Антонич як творчо-інтелектуальна особистість акумулював у собі *духовний, науковий та національно-патріотичний* контексти родини, яка була для нього *середовищем активних і талановитих, хай не резонансних, але непересічних людей*.

Антонич-дитина

*В горах, де ближче сонця, перший раз приглянувся небу,
тоді щось дивне й незнане пробудилося у мені
і піднеслася голова й слова прийшли до уст зелені.*

Б. І. Антонич,
“Автобіографія”

Два чинники – *Лемківщина* як мала батьківщина і ландшафт першопочатку, та *родина* як середовище, що формувало, виховувало і по-різному впливало, – це *поле* Антоничевого дитинства, а відтак одна із головних точок на культурній картографії його життєвого світу. Яким же ж був Б. І. Антонич у дитинстві і чи можемо в Антоничеві-дитині виявити характеристики, що “видавали” би в ньому майбутнього письменника й інтелектуала?

Образ Антонича-дитини можемо реконструювати за спогадами сучасників, головно Ольги Олійник, яка ґрунтувалася на розповідях самого Антонича та його батьків. Отож, О. Олійник характеризує Б. І. Антонича передусім як дитину особливу: “Не належав він до «чудесних» дітей, хоч вірші укладав вже дитиною. Велика заслуга в цьому няні (це була молода дівчина, не пам’ятаю її імені), яка дуже любила «вірші» і часто читала дитині, а багато поезій Шевченка знала напам’ять. Співала залюбки пісні, яких знала без ліку, і чудово оповідала казки. Може, тому й малого хлопчика незмірно цікавило усе, що діялось за вікном. А там... шумлять дерева, співають пташки, шумить зелень. Найбільші дива у місячні ночі. Тоді тихенько підкрадався до вікна і вдивлявся в срібlistий світ. Цілими годинами міг так обсервувати світ... через вікно⁴⁸”.

У цій характеристиці висловлено три важливі аспекти дитинства Б. І. Антонича, а саме: роль няні у вихованні, раннє виявлення творчого таланту та любов до спостереження за світом і природою, зокрема через вікно.

⁴⁷ [Антонич О.] [Лист до брата Олександра Волошиновича від 12 березня(?) 1933 р.] / [Ольга Антонич] // Крилатий вітер. Богдан-Ігор Антонич і Словаччина. – Пряшів, 2009. – С. 98–99.

⁴⁸ *Олійник (Ксенжопольська) О.* Забутий поет Лемківщини... – С. 358.

Ким була ця няня, сільська дівчина-“пестунка”, і якою була її участь у вихованні Б. І. Антонича? Її ім'я та прізвище невідомі. Як стверджує І. Калинець, вона могла приїхати “до родини отця [Василя Антонича] з іншого села чи навіть переїжджала з нею з парафії на парафію”⁴⁹. Роль няні для Антонича не можна недооцінювати, адже саме вона допомогла йому, схильному радше до самотності й “обсервацій” за світом, ніж до традиційних дитячих ігор, у розвитку вродженого нахилу до творчості. В іншому спогаді О. Олійник переповідає, що ця дівчина “залюбки читала «верші». Читала вголос дитині й веліла слухати. Спокійний, вдумливий Ігор справді слухав, а як подобалося щось із прочитаного, просив ще раз і ще раз повторити собі, доки не навчився напам'ять. А часом навіть сам говорив «вершами», як це звала няня. Кликали маму, але тоді засоромлений Богданко мовчав”⁵⁰. Окрім цього, малий Б. І. Антонич “зачитувався [книжками], передумував і творив нові образи, ситуації на основі прочитаного та власної уяви. Цікаво вмів оповідати, але ніколи сам не починав”⁵¹. Щоправда, це вже стосується іншої постаті – домашньої вчительки, яка йому ці книги позичала і “дуже полюбила свого найкращого учня”⁵². Чи няня і вчителька – різні люди, чи мовиться про одну особу – напевне сказати важко. У лаконічному і єдиному “*Curriculum vitae*”, написаному при закінченні Сяноцької гімназії, Б. І. Антонич вказує, що він “до початкової школи не ходив, а навчався приватно вдома”⁵³, проте не уточнює, хто саме його навчав і, навіть, не називає такої особи. Загалом же, як згадує О. Волошинович, майбутній письменник “змалечку справляв враження поважної дитини, а його увага зосереджувалась переважно на книжках і розмовах з дорослими”⁵⁴. Очевидно, не тільки через вроджені здібності, але й завдяки домашній вчительці для Б. І. Антонича “наука не становила труднощів, і надто поважний як на свій вік, вдумливий хлопчик нетерпляче вичікував того дня, коли буде скаладати вступний іспит до гімназії”⁵⁵.

Проте повернімося до чи не найцікавішого аспекту дитинства Б. І. Антонича, тобто до спостереження, або ж “обсервацій”, за світом (через вікно, скельця, за посередництвом книги) – аспекту визначального для розуміння його художньої творчості й теоретичних аспектів мистецького світогляду. Йдеться про символічний “Пейзаж з вікна” (назва вірша Б. І. Антонича) і метафоричне сприйняття мистецтва як погляд крізь призму – чи то вікна, чи то окулярів. Цитований фрагмент спогадів О. Олійник можемо доповнити іншим, зокрема з її статті “Мій друг Богдан Ігор Антонич”: “Хлопець жив у світі фантазії. Збирав різнокольорові скельця, крізь які дивився на світ: жовтий, голубий, червоний. Він називав це забавою «у світ». Також улюбленим заняттям дитини була забава «в книжечки». Перегортав сторінки, оглядав картинки, укладав книжки. Так «працював» він цілими годинами в

⁴⁹ *Калинець І.* Знане і незнане про Антонича... – С. 21.

⁵⁰ *Олійник О.* Надгробок на могилі щастя... – С. 10.

⁵¹ Там само. – С. 11.

⁵² Там само.

⁵³ *Антонич Б. І.* Curriculum vitae // Повне зібрання творів // Богдан Ігор Антонич; [передм. М. Ільницького; упоряд. і комент. Д. Ільницького; ред.: І. Старовойт, М. Старовойт]. – Львів: Літопис, 2009. – С. 729.

⁵⁴ *Волошинович О.* Спомин про мого племінника... – С. 321.

⁵⁵ *Олійник (Ксенжопольська) О.* Забутий поет Лемківщини... – С. 358–359.

бібліотеці. Особливо любив дивитися через вікно і спостерігати за льотом птахів і за грою хмарок. Ясні ночі були повні чудес, шелесту і місячного сяйва”⁵⁶.

Цей уривок можна потрактувати як опис типового дитинства, яке не відзначається чимось особливим і притаманне не тільки для майбутніх митців, а й для чи не кожної людини, яка власне в дитинстві активно пізнає світ. Проте у випадку Б. І. Антонича це можна потрактувати *феноменологічно* – адже його дитинство заaktuалізувалося пізніше, коли він зайнявся літературою. Французький філософ Гастон Башляр у книзі про сутність творчості під назвою “Поетика мрії” (1960) присвятив дитинству окремих розділ (“Мрія до дитинства”). Зокрема він стверджував: “Коли людський світ залишає дитину у *спокої*, вона відчуває себе сином космосу”⁵⁷, відтак “образи з дитинства, образи, що їх витворила дитина, образи, про які поет говорить нам, що їх витворила дитина, є... виявом *постійного дитинства*. Це образи *самотності*. Вони виражають *спадкоємність між мріями раннього дитинства і мріями поета* [курсив мій – Д. І.]”⁵⁸.

Можемо застосувати слова французького філософа і на цитовані фрагменти зі спогадів про українського письменника, де йдеться про Антонича-дитину, який спостерігав через вікно за світом, зокрема й вночі (*космос* у Башляра), відтак про його потяг до усамітнення, коли, власне, й відбувається оце спостерігання через вікно і пізнання світу через книгу (перебування у *спокої* за Башляром) і, нарешті, раннє виявлення творчого таланту в нього (*образи самотності* за Башляром), тобто бажання перетрансформувати спостережене, пізнане через вікно (емоціо/творчість) і у книгах (раціо/інтелект) і відтак творити власну візію (“верші”).

Антоничева тяга до *самотності* й “*обсервацій*” за світом як до передумов творчості стала чи не найголовнішою його рисою уже як дорослої людини, і відтак – важливим штрихом до характеристики мистецького світогляду. Показовий у цьому контексті спогад жительки Борятини Ганни Войціцької, в якому, крім того, що вимальовується образ Антонича-самітника, повсякчас відданого творчості, також можемо відчитати своєрідне продовження й інших реалій його дитячого світу: слухання пісень і віршів у виконанні няні та поважність і спілкування з дорослими (за спогадом дядька О. Волошиновича). Згадуючи про Антоничеве перебування в Борятині, Г. Войціцька поміж іншим каже, що вони обоє [Ганна та Богдан – Д. І.] “в садочку завжди сиділи вечорами і співали”. “Богдан любив стояти мені за спиною, – розповідає Г. Войціцька, – і слухати мене найбільше. Бо я колись багато-таки співала. А любив Богдан пісні такі тужливі, вечірні”⁵⁹. Відтак мемуаристка у своїй усній розповіді загально характеризує Б. І. Антонича: “Був Богдан усміхнений, веселий такий на вигляд, але все *скритий*. Не дуже говіркий, ходив завжди попід церкву. Там три пари дубів було, корови там колись паслись, лука, косили там. І він там ходив. Завжди паличкою по землі бив, ходив і сам до себе говорив. Під дзвіницею, під церквою любив сидіти. Під дзвіницею отак приляже на балькові і так ноги догори. І по тій підлозі б’є, щось балакає до себе. ... Але все він любив палкою по

⁵⁶ Лемківщина. – 1982. – Ч. 7.

⁵⁷ *Bachelard G. Poetyka marzenia / Gaston Bachelard; [przekład, opracowanie i postawienie L. Brogowskiego]. – Gdańsk: słowo/obraz terytoria, 1998. – S. 115.*

⁵⁸ Там само. – S. 116.

⁵⁹ *Войціцька Г. Антонич у Борятині / Г. Войціцька // Весни розспіваної князь: слово про Антонича. – Львів, 1989. – С. 338.*

землі. І біжить, підбігає, і ходить помалу. А він *своє гадає* видно. Напевне те, щоб *писати* [курсив мій – Д. І.]⁶⁰. У старшому віці хоча “усміхнений завжди”, все ж “уникав людей, уникав бути з молоддю”⁶¹, “не дуже в гурті зацікавлений, ... любив *дивитися* на кожного” і “мовчав, все мовчав” [курсив мій – Д. І.]⁶².

Антоничева *самотність* пов’язана з іншою його рисою – скромністю або ж, як це фігурує у спогадах О. Олійник, *засоромленістю* – зокрема, коли вона згадує про те, що він вмів гарно оповідати, але сам ніколи не починав, і коли няня хотіла, щоб малий Богдан заговорив своїй матері “вершами”, то він, засоромившись, мовчав. Ці характерні епізоди з дитинства пізніше не раз повторюватимуться в житті Б. І. Антонича і, зокрема, виявлятимуться під час навчання в гімназії та університеті. “Не любив вириватися вперед, дбав, щоб не притьмити собою інших, дати змогу ще комусь відзначитися – це була чи не основна риса його вдачі, – характеризує Б. І. Антонича О. Олійник. – Ця прикмета залишилася в нього на ціле життя. Коли в гімназії професор на лекції питав: хто скаже? – ліс рук підносився догори, але руки малого Антонича між ними ніколи не було. Сидів мовчки і слухав. Проте, коли відповідь не вдовольняла професора і він ще раз ставив питання: хто скаже? – щойно тоді вставав малий Богданко і говорив. Так само було й в університеті; про це розповідали мені його товариші”⁶³. Відтак ці риси стануть своєрідним ключем до характеристики його мистецького світогляду і творитимуть його образ як митця та інтелектуала на тлі літературного плюралізму міжвоєнної Галичини. У дитинстві Б. І. Антонич був радше схильним до спостереження і рефлектування (пізніша форма – художня та інтелектуальна творчість), аніж, наприклад, до традиційних дитячих колективних ігор (пізніша форма – вир суспільного життя). Ставши дорослим, він радше стояв осторонь бурхливих процесів і дискусій, а якщо й брав у них участь, то висловлював передусім *власну* позицію й у своїх переконаннях був твердим.

Тож на матеріалі характеристик Антонича-дитини й Антонича-дорослого цілком очевидно впливає теза Г. Башляра про *постійність дитинства* і висновок про *спадкоємність між дитинством і творчістю*. Ця спадкоємність має два виміри – суто людський (характер і темперамент людини) і творчий. Між ними є безпосередній зв’язок: перший впливає на другий, формує його, визначає психологічні особливості творчого процесу.

Щодо *самотності*, то вона має два виміри. З одного боку, *екзистенційний* – загальний, який відображає психічні риси творця як такого, що ргіогі відрізняється від інших представників суспільства. Він втілює певний розрив між митцем і суспільством, свідчить про метафізичну закоріненість та сутність творця, відображає його становище в суспільстві, його внутрішню боротьбу й перебування *між* – між наперед даними образами, відчуттям впевненості у своєму внутрішньому світі, внутрішньою самодостатністю, й усвідомленням того, що ця метафізична сутність і цей внутрішній світ потребують певного обрамлення для входження в суспільство та будування стосунків із ним.

⁶⁰ *Войціцька Г.* Антонич у Борятині... – С. 337–338.

⁶¹ Там само. – С. 342.

⁶² Там само. – С. 340.

⁶³ *Олійник О.* Надгробок на могилі щастя... – С. 11.

З другого ж боку, *самотність* має вимір *феноменологічний* – сутнісний, який визначає наповнення творця. Власне через самотність, у зв'язку з нею як наперед даною рисою (чи навіть властивістю), він пізнає світ, набуває знання і синтетичного досвіду (*emotio i ratio*).

Отож, *самотність* – це й певна призма, певний кут зору, певна точка спостереження. І, власне, такою була *самотність* у Б. І. Антонича, яка *передусім* була для нього певною призмою. “Пейзаж з вікна” – це не випадкова назва вірша, а певний концепт, архетип творчості, генеза якого *самотність*. В Антоничевому випадку це показова поетична формула, бо проблема *призми*, віконного скла (шибки), окулярів як прообразу мистецтва, його сутності й форми – одна з головних і наскрізних проблем у його мистецькій теорії, наприклад, коли йдеться про трактування мистецтва як окремої дійсності (стаття “Національне мистецтво”). Тож найважливіше, що дала Антоничеві *самотність* як *очевидність* (за Е. Гуссерлем) – це, власне, концепт “пейзажу з вікна”, який був змістом, визначав наповнення *напередданості дитинства*. Важливим це було і для практичного втілення синтетичного досвіду в художній творчості: як Б. І. Антонич дивився на світ у дитинстві, *так* пізніше творив, і відтак про цю творчість писав, осмислюючи її.

Як бачимо, Антоничеве дитинство в особливий спосіб надається до прочитання, аналізу й інтерпретування його мистецького світогляду. Образ творця як “дітвака” – одна з головних тем Антоничевої поезії. У статтях же він твердив про невичерпність джерела дитячих вражень для поезії, наголошував на своєму лемківсько-українському закоріненні, акцентував на важливій ролі *витоків* у творчості. Тож природно й органічно постає в контексті його теоретичних поглядів проблема національного мистецтва, що артикулювалася як трансформація досвіду дитинства, як органічна частина того комплексу, який для Антонича був *наперед даним*.

Загалом в Антоничевому дитинстві бачимо кореляцію різних, ба навіть протилежних начал – поганського і християнського, народного (первинного продукту уявлень і підсвідомості) та цивілізаційного (вторинного продукту культури), емоційного й раціонального, внутрішнього і зовнішнього, творчого та інтелектуального. Ці дуальності сполучувалися й у своєму поєднанні творили своєрідний синтез. І поодинокі, й особливо у своєму сполученні ці начала, продиктовані *дитинством*, стали ознакою творчої діяльності Б. І. Антонича, визначали її сутність, формували основоположні засади його мистецького світогляду.

Кореляція поганства і християнства виявлялася в Антоничевому дитинстві через синтетичний досвід у пізнанні світу: з одного боку, крізь призму народних, зокрема лемківських міфологічних уявлень, пов'язаних із первісним спілкуванням людини і природи, обертанням людського життя навколо природних стихій, зрештою, з гармонією в їхньому співіснуванні; а з другого боку, крізь призму християнського виховання в родині, підкріпленого її традиціями, зокрема священним родоводом. Спільний шлях цих двох світів визначив зміст творчості Б. І. Антонича, де поганство і християнство виразно не протиставляються, а утворюють своєрідну антиномічну сполуку.

Трактуючи *поганство* як елемент лемківського ландшафту і *християнство* як елемент родинного контексту, цю кореляцію в контексті Антоничевого життєвого світу можна вважати також поєднанням *народного* та *цивілізаційного*, або ж *первісного* й *окультуреного*, що відтак переходить у сполучення *емоційного*

і *раціонального* начал – спочатку в Антоничеві-дитині, а відтак в Антоничеві-митцеві. Навіть присутність в Антоничевому дитинстві няні та вчительки (якщо розглядати їх як дві різні постаті, що, зрештою, найбільш правдоподібно) творять певну дуальність: няня-пестунка, яка співала пісень і читала вірші, – втілення *емоційного* начала (первісного, народного, творчого), а вчителька, яка давала початки освіти і позичала для читання книги, – *раціонального* (окультуреного, цивілізаційного, інтелектуального). Об'єднавчий чинник цих дихотомій, якими сповнене Антоничеве дитинство, – це поєднання *творчого* та *інтелектуального*: воно акумулює в собі взаємообумовленість всіх інших дуальностей-сполучень.

Як період *інтелектуальної біографії* і важлива її частина, дитинство Б. І. Антонича має зовнішній та внутрішній змісти. *Зовнішній* – це навчання під керівництвом вчительки і потяг до книг. *Внутрішній* – “обсервації” за світом і самозаглиблення (*самотність* за Г. Башляром), які були прообразом майбутньої мистецької діяльності, зокрема художньої (поезія, проза) та інтелектуальної (теоретико-літературні й літературно-критичні статті) творчостей. Тож дитинство Б. І. Антонича – це час *усвідомлення* творчості, відданості їй, врешті, час творчості у всьому, *творчості повсякчас*. Тому не випадковим та органічним є в ньому поєднання рецепції мистецтва з його творенням, і – навпаки.

Загалом, життєвий світ Б. І. Антонича гармонійний і цілісний, взаємодоповнювальний у своєму розгортанні й накладанні одне на одного різних частин-періодів. Його розвиток – це постійне увиразнення і доповнення, виправлення і вдосконалення чогось основного, базового й наперед даного, якоїсь очевидності (за Е. Гуссерлем). Перша та головна частина Антоничевого життєвого світу – його *дитинство*. Подальшу ж діяльність українського письменника та літературознавця можна вважати процесом постійної актуалізації дитинства в дорослих формах, його перетрансформації від одного періоду до іншого, що виявлялося не тільки в художній творчості, а й в осмисленні та інтерпретації мистецтва, формуванні світоглядно-естетичних принципів і конструюванні основоположних засад мистецької теорії.

Даныло Ильницький. Культурная картография жизненного мира Б. И. Антоныча: детство

Исследована корреляция между детством Б. И. Антоныча и “взрослыми” формами его реализации. Объектом внимания являются три пласта детства Антоныча, анализ которых осуществлен по принципу дедукции: сначала *Лемковщина*, где родился писатель, потом *семья*, в которой он воспитывался, далее – *Антоныч-ребенок* как будущий поэт и теоретик искусства. Автор приходит к выводу о корреляции в детстве Б. И. Антоныча различных начал – языческого и христианского, народного и цивилизационного, эмоционального и рационального. В своем синтезе эти дуальности определяли сущность творческой деятельности Б. И. Антоныча и формировали основополагающие принципы его художественного мировоззрения.

Ключевые слова: Б. И. Антоныч, жизненный мир, детство, художественное мировоззрение, Лемковщина, семья, одиночество, дихотомия, эмоцио и рацио.

Danylo Pnytskyi. Cultural map for the Lebenswelt of Bohdan Ihor Antonych: the childhood

The article examines the correlation between the childhood of B. I. Antonych and forms of its “adult” realization. The focus is on the three layers of his childhood, which are analysed in a deductive way: firstly – *Lemkivshchyna (Lemko region)* where he was born; then – *the family*, where he was brought up; and, finally, *Antonych – the child* as the future poet and art theorist. The author arrives at the conclusion that the different origins, namely Pagan and Christian, folklore and civilizational, emotional and rational were correlated in the childhood of Antonych. These dualities were synthesized in Antonych’s creativity and formed the background of his artistic outlook.

Key words: Antonych, *Lebenswelt*, childhood, artistic outlook, Lemkivshchyna (Lemko region), family, loneliness, dichotomy, *emotio* and *ratio*.